

nikdar ne sme oddaljevati od pravil jezikovega nauka. Učiteljeva dolžnost je, da pri vseh učnih predmetih gleda na to, da se učencu množi miselni zaklad, da se mu odpravljajo naopačni izrazi, slabi pa popravljajo ali nadomestujejo z boljšimi. Naloga učitelju pa je tudi, da učencu pomaga, da se more o vednostih, katere si je v posameznih učnih predmetih pridobil, v pravilnem jeziku izraževati. Smoter jezikovemu nauku je tedaj: učenec mora prav razumevati, kar je od drugih v materinščini slišal; mora si pa tudi pridobiti toliko zmožnosti, da bode mogel drugim svoje misli dobro in gladko razodevati. Jezikov nauk sam na sebi pa ima dvojno stran: teoretično in praktično. Teoretično vadi se učenec jezika v slovnici in v pravopisji, praktično pa v spisji, katero je vsakako najvažnejši del jezikovega nauka. Spisje je kakor venec vsemu jezikovemu nauku, glavno sredstvo duševnega razvoja in neovrgljivo spričevalo dušne zrelosti, — zrcalo, v katerem vidi vsak učitelj sam sebe, slika, ki predstavlja vso šolo z učiteljem vred. V novi šoli se samostavno spisovanje bolj čišla in napreduje, kakor je bilo nekdanj tu pa tam v navadi. Predno se učenci vadijo spisovati, morajo se vaditi govoriti. Govorne vaje so tu glavno sredstvo, s katerim moremo doseči, da bode učenec kdaj mogel svoje misli jasno povedati. Takoj s prvim šolskim dnevom mora se pričeti vplivati na učenca, da začénja misliti; gledati se mora na to, da učenec dobi o vsem, kar mu ponuja narava in vsakdanje življenje, prave jasne pojme. Da se pa učenec začne dobro zavedati o rečéh, ki ga obdajajo, treba dokaj časa. Zrnje, katero je učitelj otroku vsadil, potrebuje skrbne učiteljeve vzgoje, predno začne kaliti in se razvijati. Zatorej se tudi prva šolska leta ne gojé spisne vaje, v katerih se že nekaj od učencev zahteva; v teh letih mora se učenec navaditi iz govornih vaj in iz knjige toliko slovnice in pravopisja, da se mu ne bo treba toliko boriti s črkami, kadar mu bode naloga zapisati to, kar je slišal ali čital. Prvi šolski leti ste spisju največ le pripravljalni pouk, katerega ljudska šola imenuje nazorni nauk. Ta nauk je v prvih šolskih letih središče, okoli katerega se suče ves pouk drugih učnih predmetov. Kdor se ni navadil reči, prikazni in dogodeb natančno in z razumom opazovati, ta tudi o njih nikdar svojih misli ne bode mogel jasno izraziti. Prave spisne vaje, pri katerih se od učenca že nekoliko samostojnosti o izrazu tirja, začno se v drugi polovici tretjega šolskega leta, oziroma v III. razredu ali oddelku. Spisne vaje, ki se prično v II. razredu (oddelku), so največ le prepisovanje iz knjige in s table, odgovori na kratka vprašanja in napisovanje reči.

Kakšne naj bi bile spisne vaje učencev v zadnjih oddelkih ljudske šole?

Take izvestno ne, v katerih bi moral učenec izražati svoje samostalne misli; zadovoljiti se moramo z nekoliko dobrimi spisi. V ljudski šoli ne moremo učenca pripraviti do kake posebne samostojne spretnosti v spisovanji. Izrek, da se človek pozna po pisavi, uresničil se bode v učencu še le v poznejih letih, ko mu njegove misli obogaté z jedernatimi izrazi, ko si bode v vsakdanjem življenji nabral mnogokušenj.

(Dalje prih.)

Knjiga Slovénka

v

XVIII. veku.

2. Evangelia inu Lystuvi. Na use Nedele inu imenitne Prázničke, ceilga Léita po Cathóliski viži, inu po tēh ponovlénh Mašnih Bukvah rezdeleni. Usem Cathóliskim Slovenskim Cerkvam, stuprau v' krajski Deželi, k' dobrimu, iz Latinskiga na

Slovenski Jezik zvejestu preloženi, inu z' novic popravleni. S' Perpuscéjnom Gnadlíviga inu Vissoku Vredniga Firšta inu Gospuda, Gospuda Sigismunda Felixa, Sedemnaistiga Lublanskiga Škoffa, na Suitlobo daní. Labaci, Imp. I. G. Mayr, Incl. Prov. Carnioliae Typ. et Bibl. Anno 1730. S. 416.

Latinska posveta je knezu in škofu „Sigismundo Felix Ex Comitibus de Schrattenbach“ ter kanonikom stolne Cerkve. V njej se spominja pisatelj škofijskega ustanovitelja, potem prvega škofa, in posebej tistih, ki so se borili zoper novoverstvo. Pod slavnim T. Hrenom prišlo je novo evangelije (ad puritatem Romanae fidei in flavonicum idioma traductum) l. 1612 na svetlo; drugič na povelje škofa Jožefa (Com. de Rabatta), oskrbel J. L. Schönleben l. 1672; sedaj spet l. 1730 nekoliko lepše v besedi in v pravopisji. Hvalno se spominja novega duhovskega semenišča in nove velike knjižnice (Episcopale Alumnorum Collegium . . publica Bibliotheca . .). Podpisan je bukvar J. G. Mayr. — V predgovoru zavrača čitatelja na nedavno tiskano „Grammatica Slavonica“; hvali, da je pričujoče evangelije mnogotero popravljeno in zboljšano, ter našteva nekatere posebnosti o povdanku, naglaskih (ad facilitandam pronunciationem accentibus abunde provisum), o kratkem in dolgem s, sh, f, fh, o črki y itd. Kopitar sumi, da je beseda še P. Hipolitova (S. 109).

Vredba je skoro popolnoma po Schönlebnu: Evangelia inu Lystuvi — Passion — (str. 1—356); Molitva po Pridigi, Karsčánska gmajn Spúvid (str. 357—362); Chatholiške Peissmi (363—384): Božična I. II. Desset Zapúvidi v' Postu. Velikonočna. Finkuštna. Od Divice Matere Mariae v' Adventu. Čez Leitu. — Nove so: Cantus de Ascensione Domini (»Jesus je šál góri v' Nebú: vesseli se Maria. — K' Svojmu očú Nebeskimu: Kyrie elejson, — Prossi Bogá za nass: O Maria« itd.). Planctus B. Virginis sub Cruce (»Žalostna je Mati stala — Pod križám milu jokala itd.«). Cantus B. Virginis per Annum (»Od Mariae zapejti, — Moja duša žely — Nadluga razodejti — Materi Divici, — O Mati te Gnade — Kir vupanje ima náte — Nigdár tigá nezápustiš itd.«). Cantus de X Praeceptis (»Kir hoče v' Nébú priti, — Ta ima ohraniti — Te desset zapúvidi, — Aj vjéruj v' eniga Bogá — Lubi ga iz celligá sercá, — Inu tudi tvojga bližnigá, — Kyrie eleison, Christe eleison itd.«). Antiphona et Oratio contra luem (»Zvezda nebeska je zpulila, — Kir je doyla Gospud Bogá — Smertno kngo, kir je zađyla, Eva Mati ludstvá vsiga itd.«). Catechismus (Skuzi Povpráške inu Odgóvore). Molitve. Sueti Anton Paduanski (str. 385—416).

Besedo in pisavo kaži: S. Paula Apost. Lyst na Rim. v' 13. Postavi: „Bratje: Vy vejste, ura je túkaj, de se my od sna obudimò. Zakaj naše izvelfčajne je zdaj bližej kakòr tédáj, kir smo vjerováli. Nuč je miníla, dan pak se je pèrbližal. Zatú odvèrzímò della te tèmme, inu oblecimo oróžje te lučy. Hodímò poštnu kakor po dnevi: nikár v' požrešnosti, inu pyánosti, nikar v' póstelah, inu v' nečistosti, nikar v' zupérstvah, inu v' kujájnu: tèmúč oblecíte Gospuda Jezusa Christusa“.

3. Evangelia inu Branie. Na Nedele inu Praznike čez celu leitu, iz Latinskiga na Crainski jezik svestu, inu skerbnu preložene, popraulene, inu pogmerane. Iz perpušeniam Gnadlíviga, inu vissoku uredniga Firšta, inu Gospuda, Gospuda Sigismunda Felixa Sedemnaistiga Lublanskiga Škoffa etc. na Svetlobo dane. Labaci Typis A. Fr. Reichhardt. Sump. J. B. Volusij et J. B. Blanck, 1741. S. 456. 78.

Na drugi strani je sprelepa latinska molitev sv. Ambrozija pred pridigo. Za njo posvečba spet knezu in škofu Sigismundo Felici Ex Comitibus de Schrattenbach, v kateri se pravi, da je novo evangelije „ad normam idiomatis, uti in meditatio Carnioliae in usu est“; semenišča duhovskega pa knjižnice ne omenja. Predgovor do čitatelja je posnet po Schönlebnovem: „Bene videtur dixisse olim quidam de lingua Carniolica: Linguae

hujus ignaris nulla praecepta sufficiunt, peritis vix ulla sunt necessaria . . . Scribamus igitur uti quidam olim prudenter dixit, more linguae, loquamur more regionis, et patriae“. V škofijskem odobravanji se bere: „Epistolas et Evangelia nunc denuo per viros peritos ad hunc finem a nobis deputatos accurate revisa: adaucta ad normam linguae Carniolicae in metropoli Labacensi usualis exposita . . .“

Vredba: Index seu Repertorium Evangeliorum . . Evangelia inu Branie (str. 1—422). Molitou po Pridigi . . Keršanska gmain spoud (428). Catholiške Pessmi (429 — 456): Adventna. Božična I.—III. Postna (Od teh deset Zapoudi Božyh). Od Terplenia Jezusoviga (»Premisli ô človik grešni, — Kai je terpil sam Bug večni, — Za me, za te je umerl, Skuz to nam nebu odperl itd.ε). Od Žalostne Matere Bošie. Velikonočna. Na dan Jezusoviga V' nebu hojenja. Finkuštna. Od Matere Marie Divice, katera se prou raima per Božyh potih (Tauženkrat si ty češena, — O Maria rožen cvet, — Tvoje glihe ni nobena, — Take nima celi svejt, — Kar se kuli rožic znaide, — Nobena toku šlahtna ny, — V' tebi se vsa milost snaide, — Ah: dodely jo meni ty itd.ε). Od Matere Božie čez lejtou. — Catechismus (1—32). Litanije od preslatkiga, nar svetejšiga Imena Jezusa. Lauretanske. Od ussih Svetnikou (33—59). Kratku Rezločenie Christianske Vere (Na vižo ene historie . .). Kratku rezločenie teh zaderh, ali spotik tiga Zakona (str. 60—78).

V besedi in v pisanji vidi se sprememba na pr.: „Bratje: vi veiste, ura je tukei, de se my od spania obudimo. Zakai naše izveličanie je bližei, koker tedei, kir smo verovali . . Hodimo poštnu . . nikar v' kregu, inu nevošlivosti (nam. v zuperstvah inu v' kujajnu . .)“. Rim. 13. — Passion (105): „Kader se je perbližoval praznik teh oppressnih kruhov, kateri je imenovan Velikanuč, je Jezus k' svojim Jogram rekal: Vy veiste, de bo čez dva dny Velikanuč, in syn tiga človeka bo izdan, de bo križan. Tedei so se vkup zbrali ti vikši teh Farjou, inu Pissarij, inu Starši tiga folka, na dvor tiga vikšiga Faria, kateri je bil imenovan Caiphas: inu so svit deršali, koku bi Jezusa pregnanu vieli, inu vmorili, ony pak so se tiga folka bali, inu so rekli: Nikar ob tem prazniku, de kie en hrup med ludmy navstane itd.“

4. Evangelia inu Branie. Na Nedele inu Praznike čez celou leitou, iz Latinskiga na Krainski jezik zvestu, inu skerbnu preložene, popraulene inu pogmerane. Z' perpušeniam Gnadliviga inu visoku vredniga Firšta inu Gospuda, Gospuda Leopolda Josepha, Devetnaistiga Lublanskiga Škofia etc. na svetlobo dane. V' Lublani. Per Johann Georg Heptnerju, 1764. 8. 420.

Vsebina je — brez posvetbe in predgovora — najprej: Precatio a s. Ambrosio. Index. Evangelia inu Branie . . Passion. (str. 1—300). Molitou po Pridigi . . Keršanska gmein spoud . . Viera, vupaine, lubezen, grevenga, želé ss. Sacramentou (301—307). Katholske Peismi (308—337): Brez Postne — ste novi: Pange lingva Krainsku (Hvalimo, inu molimo — Tu svetu Rešnu Telu, — Sveto rešno kry častimo — K' našimu odrešeimu. — Od Zveličarja prelita — Za vse volnu človeštvu itd.ε). Hvalen bodi Jezus Kristus (Na vse večne čase. — Vselei Boga hvalite — Keršanske serca vse: — Vzdignite vaše glase: Hvalen bodi Jezus etc.ε). Catechismus. Ene in druge svete Lytanie, inu Molitve. Kratku Rezločenie Kristianske Vere. Kratku rezločenie teh zaderž tiga Zakona. Viža moliti ta sveti Roženkranc (338—420).

Primeri: „Koku ti pak vidiš ta pesder v očesu tvoiga brata, bruna pak, kir je u' tvojim očesu, napremišiš? Ali koku moreš ti h' tvoimu bratu reči: Pusti brat meni ta pesder iz tvoiga očesa vzeti: Inu ti tiga bruna, kateri je u' tvojim očesu, navidiš? Hinavec, izpravi poprei ta brun iz tvoiga očesa: Inu potler gledei, de izpraviš ta pesder iz očesa tvoiga brata.“ Luk. VI. 41. 42.

Evangelia inu branie. 1741. „Der Besorger dieser Ausgabe war, der allgemeinen Tradition zu Folge, der Pfarrer J. L. Paglovic“. — Evangelia inu branie. 1754. „Zweifelhafte; indem diese Ausg. nur von Jožef Hasl in der Vorr. zu s. Sveti post 1770. 8. erwähnt wird, wo aber die Jahreszahl 1754 statt 1764 verschrieben oder verdruckt sein könnte“. — Evangelia inu branie. 1764. „Die 2te Aufl. der Paglovicischen Recension, vermuthlich von ihm selbst besorgt, mit etwas veränderter, zum Theile verbesserter Orthographie. Vgl. Kopitar S. 121—127, wo auch, wie auf der Tafel zur S. 157, einige Proben daraus (Šafařík Slow. Schrift. S. 101).

VI. France Mihael Paglovic, r. v Kamniku 26. sept. 1679, nekaj časa ondi mestni kaplan, od l. 1705 vikarij ali župnik v Šmartinu na Tuhinjskem, kjer je umrl 11. febr. l. 1759. Bil je velik dobrotnik ljudem in cerkvam v življenji in po smrti po svojih koristnih vstanovah, v katerih se je podpisoval: Franz Michael Paglovitz, Artium et Philosophiae Magister et Theologiae Licentiat. — Vredoval je baje

1) Evangelia inu Branie l. 1741 in 1764. — Sam se je v tiskanih knjigah podpisoval: „Skuzi eniga Mašnika iz Gorenske Crainske strani“. — Napak se v Kopitarju in po njem v Šafaříku zove: **J. L.** (Janez Ludvik cf. Schönleben) Paglovic; prav pa po krstnih bukvah v Kamniku: France Mihael. — V škofijskem potrjenji, ktero je dal vesoljni namestnik J. J. Schilling, se bere: Epistolas et Evangelia nunc denuo (1741) per viros peritos ad hunc finem a nobis deputatos accurate revisa etc. — Mogoče, da je mej temi učenjaki bil tudi Paglovic; teže pa je verjeti, da je na kmetih, v svoji starosti, vravnaval še „Evangelia inu Branie l. 1764“, kedar je umrl bil vže l. 1759. — Japel ga tudi hvali, da mu je bil učenik v slovensščini ali kranjščini. Morda je deček iz Kamnika hodil v Šmartino k njemu, ali pa, da je prebiral marljivo sebi na korist knjižice njegove. — Spisal je namreč:

2) Tobiove bukve, tu je suetiga pisma stariga testamenta historia svetih navukou polna od tiga stariga Tobia, inu niegoviga synu, na crainski jezik suestu prelošena. H' timu so se perdiale ene lepe viže nu manjere bogu služiti, nu sueti ray si saguišat, sa gmain ali kmetiske inu deloune ludy, vsete nu posnete z' enih nembških bukvic skuzi mujo eniga Mašnika z' gorenske Crainske strani. U Lublani skuzi A. F. Reichardta 1733. 12°. 307. — II. Tobiove bukve v' Lublani 1742. — III. Zvesti Tovarš engu sledniga Christiana, katiri skuzi ta Catechismus, ali potrebni Keršanski Navuk niemu kaše to pravo pot pruti Nebessam, inu skuzi te Tobiove bukve, ali historio od Tobia. Inu skuzi dvanaist Regelce ga vučy po tajsti prou hoditi, inu skuzi ene, inu druge Molitve za Božjo pomuč prossiti k' nucu mladim, inu starim, ledig, inu zakonskim, gmein, inu delounim ludem. Ukup zložene, inu pobulšane v' druk dane. Skuzi eniga Mašnika iz Gorenske Crainske strani. Na prevolenie vikši Duhoune Gosposke. Labaci, Typ. J. Fr. Eger, Incl. Pr. Carn. Typogr. A. 1767. 8. 198. — Škofijsko privoljenje je dano 30. marca 1760; torej je še mogoče, da je ranjki Paglovic vravnal tudi le-to knjigo, v tisku pa so jo popravljali pozneje mu drugi. — Catechismus str. 1—73 je po prejšnjih evangelijih. Tobiove bukve str. 74—117. Regelce str. 118—198. Index, ali Cagar teh Navukou, Molitouc inu drugih lepih rečy, katire so zapopadene v' tih Bukvah.

Na primer bodi iz Predgovora: „Lete Bukve so en tal S. Pisma poune navukou za mlade, inu stare, ledik, inu zakonske ludy, kir naprei nesso to svetu žiulenie tiga stariga, inu mladiga Tobia . . . De bi tudi ti, kir samu slovensku znajo, se mogli teh Tobiovih Bukou branie, inu poslušania poslužiti, inu za en špegu, ali regelco svoiga žiulenia taiste imeti, se je pred maihenimi lejti ta muja perložila te Bukve na Krainsko spraho, koker se v' Gorenski Krainski strani govory, z' veliko skerbjjo, inu susebnim

spregledaniam preložiti, inu v' druk dati dokler pak so že vse taiste pokuplene, inu jih ni več dobiti, njih dosti pak tajstih zupet žely imeti, so se supet zdej v druk dali že ta tretjikrat (str. 74. 75). — Regelce, Ali Viže Bogu služiti. Susebnu za gmein deloune, inu kmetiške ludy. Posnete več tal z' enih nemških Bukvic imenuvanih Geistliche Bauern-Regeln, k' timu so še drugi nucni iz drugih Vučenikou Bukou vzeti navuki se perložili. Od tih Regelc se prou žiher reče: Hoc fac, et vives, sturi toku, koker te Regelce tebe vuče, toku boš šivou tukei na tim sveitu v' Bošji gnadi, inu žegnu, na unimu sveitu pak v' tim večnim isveličaniu (str. 118).⁴

3. Thomasa Kempensaria Bukve. V' katerih je zapopadenu to podvučenje, koku en sledni, bodi kakeršniga stanu oče, ima, inu zamore po Christusovim navuku, inu žiuleniu svoje žiulenie pelati, vižat, inu rounati, za Christusam v' pravi brunnosti hoditi. V' to Cransko okuli Lublane navadno Spraho skerbnu, inu suestu prestaulene. Skusi dua Mašnika Petrinarja, inu Faimaštra iz gorenške Crainske strani k duhovnimu nucu tim Slovincam v' druk dane. Na pervolenie vikši Duhoune Gosposke. Labaci, Typ. A. F. Reichhardt. 1745. 12. 496. Index. Tabla teh puštabou, iz katerih se samore kdu lehka navučiti brati (cf. Šaf. Slow. Schrift. S. 48. 49). — Censura revisoris (P. A. Khallan) je dana „In Stain“ 27. dec. 1744; facultas Ordinarii (C. Peer Vic. Gen.) Labaci 20. jan. 1745.

V zglede bodi iz Predgovora: Ta imenitni . . preštmani Vučenik Thomas Kempensis . . Lete njegove slate Bukvice za volo teh lepkih, inu svetih navukou so v' usse sorte sprah, ja cilu, koker spriča Henricus Somelius en imeniten Jesuviar v Turško spraho prestaulene, inu nobene Bukve sunei svetiga Pisma nisso ble tulkokrat predrukane, koker so ble lete . . De bi tedej tudi ti lubi Slovenci inu Crainci tiga velikiga nuca inu fruhta, kateri skuz branie, ali poslušanie teh Bukvic se zadoby, se mogli poslušiti, inu k' nucu nyh dušic se delešni sturiti, se je ta mujo perložila taiste v' Cransko okuli Lublane navadno spraho preložiti, z' tako skerbjo, inu spregledaniam, de tudi ti gmein ludy bodo taiste lahko sastopili, sakaj eni, inu drugi navuki v' teh Bukvicah sapopadeni so tešku tudi tim Latincam sastopiti, de se pak bodo mogli sastopiti, so taki navuki za te gmein ludy taku resloženi, koker taiste ta Laški, inu Nembški iskladovic iskladajo, resložjo inu zastopit odkasujejo, dokler pri tem delu, to je, de so se lete Bukvice v' Crainsko spraho prestavile, so se taki Mošje pomujali, kateri te štiri sprah, Latinsko, Nembško, Laško, inu Crainsko so dobru znali, inu zastopili, de skusi to, kar v' Latinski sprahi je bilu tešku sastopit, je nekei ta Nembška, nekei pak tudi ta Laška, inu skorei leta nar več resložila, kaj je otel ta Vučenik z' en navuk nam naprei nesti⁴.

Caput V. Od branja S. Pisma. 1. V' Svetih pissanih bukua se ima ta gola resnica, inu nikar ta modra zgovernost iskati. To S. Pismu se ima z' tajstim Duhom brati, z' katerim je sturjenu. V' Bukvah bi imeli več naš nuc, koker to snažnu, ali vissoku govorjenje iskati. Toku radi imamo te andohtlive inu majhene vučenusti bukve brati, koker te, kir so vissoke inu globoke vučenusti. Na pusti se skuz preštimanje tiga Pissaria, kateri je te bukve popissal, ali složil, pregovoriti, nauprašej, aku je velike, ali mejhene vučenusti bil, samuč ta lubesen te čiste, inu gole resnice ima tebe k' branju uleči. Nauprašej, kdu je letu dial, ali rekal, temuč kar je tukaj govorjenu, letu si ti k' sercu jemli (str. 16. 17. — cf. I. Pater Hipolit. 3).

4. Sveta Voiska to je: Svetu podvučenje, koku ima ta človik čez souražnike te duše se štritat, inu usse hude želle premoistriti, skuzi to se h' pravi Brunnosti pouzignit po Navuku P. Lorenca Scupuli Ordna s. Cajetana. Iz Laške sprah v' Crainsko spraho prestaulenu, skuzi enga Mašnika iz Gorenške Crainske strani, zdej na pervu v' druk danu. Na pervolenie vikši Duhoune Gosposke. Labaci, Typ. A. F. Reichhardt. 1747. 8. 250.

Primeri iz Predgovora: „Kar vi lubi moy Crainci, ali Slovenci v' letih Bukvicah bodete brali, letu je nekadei vučil, inu spissal v' Laški Sprahi Ta vučeni, inu za niega brumnosti volo sylnu znani, inu imenitni P. Laurentius Scupuli... Po niegovi smerti so one v' usse sorte sprabe preložene, inu prestaulene. De bi tedei tudi ti ljudje, kateri samu Crainsko, ali Slovensko spraho znajo, ali pak drugi, kateri lete bukvice v' eni drugi sprahi nimajo, se mogli leteh prou nucnih, v' teh Bukvicah zapopadeneh navukou deležni sturiti, se je en deželski Mašnik pomujal te zlata vredne bukvice v' to Crainsko, okuli Lublane navadno spraho preložiti, v' druk dati, inu to perložnost ussim sturiti, se z' timi nucnimi bukvicami preskerbiti.. Leta Svetnik Franciscus Salesius je vednu lete bukvice bral, tudi drugim svituval: kateri žely, inu oče enu prou Bogu dopadljivo žiulenie pelati, leta ima toku dobru lete bukvice, koker te bukvice Thomasa Kempensarja brati, dokler kir Thomasove bukvice so za to dobre, de skuzi nyh navuke bode ta človik v' niegovi pameti resvitlen božjo volo, inu lepoto tih tudentou bel, inu bel spoznati, toku so pak lete bukvice za to dobre, de tiga človeka volo, ali serce volnu, inu perpraunu sturè, vsse to na pravo, inu Bogu dopadljivo vižo dapernosti, kar k' eni pravi brumnosti šliši itd.“

5. S. Lucie Andoht v' gorenski Krayski strani. V' Dražgošah 1750. 8. — Izdal J. L. P. (t. j. Paglovic), pravi P. Marcus: „Totus libellus aeri incisus, sed plurimis mendis scatet“. Bibl. Carniol. (Šaf. S. 141). — „Es mögen noch mehrere Krainische Uebersetzungen den Pfarrer Pagloviz zum Urheber haben: aber er nannte sich nirgends; in jener von P. Scupuli's gestlichem Streit (Sveta Voiska, Laibach 1747), die nach Japel's Aussage gewiss von Pagloviz ist, heisst es bloss: skuzi enga Mašnika iz Gorenske Crainske strani etc. (Gl. Kopitar S. 124 — 127. Šafařik Slow. Schrift. S. 21. 101. 128. 133. 141).

Opis Krškega okrajnega glavarstva.

I. L.

(Dalje.)

Š m a r j e t a.

Zemljepisni del.

V župljánski občini je samo ena enorazredna ljudska šola. Župljánska občina šteje 2375 stanovalcev. Za šolo sposobne mladine je nad 200. V šolski občini so hribi: Vini-vrh, Kogel, Veliki Vrh. Skozi šolsko občino tekó potoki: Radulja, Toplica, Laknižica. Radulja izvira pri Trebelnem, teče skozi Škocijan, in se v Dobrovi v Krko izliva. Toplica izvira pri Toplicah v domači župnini, ter se pri Kronovem v Krko izliva. Laknižica izvira v Zgornjem Laknici, teče skozi Zbure in se pod Zburami v Raduljo izliva. Stoječih vodá tù ni, pač pa so zdravilne toplice, v katere se ljudje poleti iz daljnih krajev zdravit hodijo. Njive in travniki so v dobrem stanji, vinogradi tudi dobri, posebno v Melcah; gozdi pa so že precej izsekani; pašniki so dobri. Ljudje se pečajo razun kmetovanja tudi z živinorejo, s trgovstvom, z vinorejo. Ljudsko materijelno stanje je dobro; tudi so nekateri vmes prav premožni. Živina je v dobrem stanji, posebno konji v ravninah. Ljudstvo, zlasti mlajše, od 35—40 let, je precej omikano, starejše ne tako, kajti ni bilo poprej še šole. Mladi znajo skoraj vsi čitati, največ tudi pisati. Vasí je 18, in sicer: Radjula s 174 stan., cerkev na Cerovcu sv. Jakoba; Strmica s 151 stan., grajščina Kle-vevž (l. 1824. jo je v stavi dobil Francoz Julij Jombart); Dóle s 69 stan.; Čelevec